

EDUARD ERBEN

Patří do fotografické „staré školy“. Když Eduard Erben začínal fotit, tak o digitálních fotoaparátech nikdo neměl ani tušení. Pěkně film, komora, vývoj, ustalovač. Navíc film byl úzko-profilový materiál. Nešlo jen mačkat spoušť, ale muselo se hodně přemýšlet. Jak co nafotit, aby to mělo hlavu a patu. Za padesát let jeho činnosti se mnohé změnilo, ale kvalitní fotka byla a je stále úzký profil. A Eduard Erben jich má na svém kontě hodně.

„Fotím od dvanácti, kdy jsem dostal od babičky první aparát, německý přístroj EXA 1A. Vedle v baráku ve Vysočanech bydlel fotograf Evžen Beran. Ten mne vše naučil, zasvětil, prostě učitel. V patnácti jsem měl už svoji fotokomoru, pak jsem nastoupil na školu VD Fotografie Praha, zaměření reportážní fotografie,“ poukazuje na své začátky.

Ne nadarmo získal plno ocenění, domácích i zahraničních. Na svém kontě má mnoho prvních, druhých a třetích míst hlavně z oblasti sportu a společnosti v Czech Press Photo. Také první a druhá místa v soutěži 100 sportovních foto roku 1998, 1999, 2000 a je svým fotografiemi podepsán po čtrnácti obrazovými publikace z olympijských her. Ale je spoluautorem řady dalších

publikací, například z poslední doby 75 let ASC Dukla, S handicapem na vrchol, Divoká voda na vrcholu, Atletika na vrcholu, Biatlon na vrcholu a dalších. Své fotografie vystavuje od roku 1975, celkem má za sebou již 33 výstav, v zahraničí lze poukázat na LOH Atény (2004) či LOH Peking (2008).

Komunisty neměl nikdy rád. Tak dlouho prezentoval svoje názory, až spadla klec. „Nezakázali mi fotografovat, ale přestali moje fotky publikovat. Dělal jsem do šuplíku, a tak jsem se sebral a odešel jsem na hory.“ V zimě 1983 udělal poslední fotky na mistrovství světa v letech na lyžích v Harrachově a pak se stal kuchařem na Boudě na Bílém Labi. „Vít, vánice, hospoda prázdná. Najednou se otevřely dveře a vstoupil Eda Karkan, fotograf z Obrany lidu, kamarád, s nímž jsem dlouho spolupracoval. Ve mě se všechno zastavilo, jakoby mi přestalo fungovat srdce. To bylo nejhorší setkání v mém životě. Kruci, říkal jsem si, vždyť tu profesi mám tak rád. Emigrovat jsem nechtěl. Česko by mi moc chybělo. A najednou vidím člověka z branže, na krku foťáky a nesu mu grog a guláš. Složitě a dlouze jsem se s touto situací vyrovnával,“ vzpomíná.

Okamžitě po revoluci se vrátil, prošel několika deníky a týdeníky. Velice si pochvaluje práci v Lidových novinách, které disponovaly výbornou sportovní redakcí, kde se dělaly věci, které jste v jiných novinách nenašli. Velké reportáže, příběhy sportovců. A takové materiály potřebovaly samozřejmě fotku - aby byla o „něčem“ a korespondovala s textem. „A to se mi moc líbilo. Svým způsobem jsem měl volnost. Mohl jsem dělat fotky jaké jsem chtěl a určitým způsobem je dotvářet.“

Fotbal a hokej, to byly priority, které v hledáčku jeho fotoaparátu jednoznačně převládaly. A jsou to sporty, které u fanoušků, a tím pádem i v tisku, převládají dodnes. „Ale nejvíce mě baví atletika a sjezdové lyžování. Kdybych mohl, tak bych dělal jen tyto dva sporty, ale musím fotit všechno, zakázku od zakázky.“

Zúčastnil se olympiády v Atlantě a po ní začala jeho spolupráce s Českým olympijským výborem. Díky tomu absolvoval mnoho zajímavých sportovních akcí. Z fotografického hlediska nejraději vzpomíná na olympiádu v Naganu v roce 1998. „Hokejový turnaj byl bezkonkurenční, a pak návrat s hokejisty... ten byl taky bezkonkurenční! Mám z toho fotografie, které jsem nepustil ven a nikdy nepustím. Držím se zásady, nedám protože bych někomu ublížil.“ Od foto-reportéra byste takovou větu nečekali. Ale je takový.

Byl na palubě letadla, kterým z Nagana v roce 1998 vracel zlatý hokejový tým. Cesta to byla bujará, dodnes nejsou úplně přesně popsány všechny její okolnosti, protože málokdo z očitých svědků byl celou cestu při smyslech. „Slíbil jsem to. Slíbil jsem, že tyhle fotky nezveřejním, a tenhle slib dodržím,“ říká. „Není to možné. Opravdu ne. Udělal jsem za ta léta jen tři výjimky. Vybrali jsme postupně jediné tři fotky, které jsme pustili ven. Objevily se ve všech médiích i ve světových agenturách. Ostatní nemohu.“

Na palubě nebyli jen hokejisté, ale také bobisté, třeba Džmura, lyžařky Kateřina Neumannová, Zuzana Kocumová. „Byl tam myslím i jeden ministr, vedení hokejového svazu a další. První piva se vypila už cestou na letiště z Nagana

do Tokia. Už v autobuse se slavilo. Hala, kde se hrálo, stála v podstatě naproti Českému olympijskému domu. No a další pivo pak bylo připravené na palubě vládního letounu, který pro první část výpravy včetně hokejistů přiletěl do Tokia. Prý to byly asi tři tisíce plechovek plzeňského. Mezipřistání jsme měli v ruském Jekatěrinburgu. Tam jsme museli natankovat, čekalo se asi tři hodiny kvůli směně peněz, protože Rusové tankovali jen za rubly. No a v Jekatěrinburgu už žádné pivo nebylo. Vše, nebo téměř vše, se vypilo do půlky cesty. Na palubě to vypadala trochu jako na smeřáku. Všude v uličce plno prázdných plechovek, holky letušky to už ani nestíhaly sbírat. Pili i ti, kteří nepili. Jo, třeba Sláva Lener. On nebyl na alkohol zvyklý, takže ho z letiště vezli rovnou do nemocnice.“

A co se v letadle dělo? „Skákalo se. Piloti prosili, ať to zklidníme. Naštěstí na palubě byly také paní Jágrová a paní Špačková (maminky zlatých hokejistů) a ty zavelely, ať se oslava zklidní. A protože Jarda maminku vždycky poslechne, maminka je něco jako bůh, tak se podařilo předejít nejhoršímu. Větší davovou radost jsem nikdy nezažil. A pozor, to jsem fotil i 17. listopad.“

A jaké jsou jeho další zásady. Chodí všude včas. „Základ je, že fotograf musí znát sport, sportovce, situaci. Pak tuší, kde a co by se mohlo dát zachytit. Když fotíte běh na sto metrů, je fajn vědět, že Bolt se při doběhu dívá na levou stranu. Říká se, že štěstí přeje připraveným. U focení to je stejné. A co mě na tom baví? „Akce. Emoce. Mně nezáleží, jestli jsem na olympiádě, nebo jestli hraje proti sobě fotbal Horní s Dolní. Naopak v nižších soutěžích uděláte často lepší fotky. Fanoušci z místa mají jiné emoce. Mám rád reportáž a nejsem bulvární fotograf.“

Život pro něj není jen o penězích. „Můžete je mít a spokojenost zaručena není. Raději budu jíst gothaj se suchým chlebem, ale musím dělat to, co mne naplňuje. A to je focení. A jedu fotit klidně o půlnoci a vyfotím, jak se říká, mrtvého psa. Každou fotku dělám co nejprofesionálněji.

Jak to jde. A jak to umím. To je moje životní krédo. Dokud udržím foťák v ruce, budu fotit."

I ve zralém věku má sny. „Já roky fotil olympijský tým a žádnou slávu mi to nepřineslo. Spíše naopak. Sen? Když vše vyjde, myslím na knížku mých nejlepších fotografií. Budou černobílé. To je můj sen," říkal před několika lety a ten sen se nyní naplňuje. A ještě něco. „Odpočívám s fotoaparátem v ruce. To je můj odpočinek, můj koníček, moje práce. Zkrátka můj život."

Jaroslav Cícha

OVLÁDNĚTE KAŽDÝ OKAMŽIK

EOS R5 Mark II

Bezzrcadlový fotoaparát EOS R5 Mark II zvládne vše - od fotografování divoké přírody, reportáží a portrétů až po natáčení filmů, rozhovorů a dokumentů. Posuňte své kreativní ambice na nejvyšší úroveň!

Canon

